

katedra

MARIBORSKIH ŠTUDENTOV

Izdaja Zveza študentov Jugoslavije, Odbor visokošolskih zavodov v Mariboru. — List ureja uredniški odbor: Vlado Golob, Vili Kolarič (lektor in korektor), Darko Pašek, Martin Prašnicki, Slavko Pukl in Franjo Vizjak. — Glavni in odgovorni urednik Vlado Golob. — Uredništvo Maribor, Tomšičeva 45, telefon 22-977. — Tisk: Ptujška tiskarna, Ptuj.

Cena izvoda 50 dinarjev.

Posebna številka za bruce
OKTOBER
1965

MARIBOR
Študijska knjižnica
Bnešterova 1

Najbrž ne bo šlo vse najlepše, kot ste si to predstavljali. Saj veste, da je vsak začetek težaven in potrebno bo nekaj samopremaganja. Vi vsi ste že razmišljali o študiju na visoki šoli, poslušali ste pogovore starejših kolegov, sami ste razpravljali o tem in onem, kar pač zadeva bodočega študenta. Kljub temu pa se bo nenadoma pojavilo pred vami nekaj novih stvari, ki bodo proti pričakovanju nenavadne, neprijetne, prihajali boste v krize, kakor prihaja v krizo športnik nekje na začetku svoje tekmovalne steze. Vse to pa ne sme biti vzrok za omahovanje. Željo, ki ste jo gojili dolga leta, da bi izpopolnili vaše znanje na višjem izobraževalnem zavodu, podprite z vztrajnostjo.

Novinci ste. Nekateri si bodo z vami privoščili šale, saj ste že kaj slišali o starih bajtah. Vendar jim tega ne zamerjajte, kajti njihove šale ne bodo zlobne. Izkazovali bodo vam preko njih svoje simpatije, domačnost, sicer nenavadno, a vendarle privlačno. Čez mesec ali dva boste z njimi pod isto streho, v istih predavalnicah in šele tedaj boste spoznali, da so to zares tudi kolegi.

Profesorji bodo predavali svoje. Nič več ne bo vpisovanja odsotnih in opravičevanja; tudi ne bo ugotavljanja vaših pogojev v katerih študirate. Profesorji bodo predavali svoje; njih zanima le znanost, strokovnost, za vzporedno privatno življenje pa poskrbite sami. Morali se boste osamosvojiti, morda prvič v življenju, toda dobro je, da storite to zdaj, dokler ste še mladi.

Nihče ne misli, da boste samo študirali. Življenje je tako raznoliko in človek ne more mimo vabljenih vedrosti. Vedeti pa morate, koliko časa čemu posvečate. Najbolj važno je, da si boste čas razdelili v najugodnejšem razmerju med delom in zabavo. Da, tudi na zabavo ne pozabite, ne zanemarjajte prijetnih trenutkov ljubezni — zaradi ravnotežja. Človek je popolnejši, če so njegove aktivnosti številnejše.

In sedaj vas sprejemamo v naš krog, da bi skupno z nami ustvarjali življenje sami sebi — a ne samo sebi — znosno.

Posnetek:
DRAGISA MODRINJAK

Študentom v pozdrav

Predstojnik
Združenja MVZ
dr. Vladimir Bračič

Ob začetku novega študijskega leta vsem študentom mariborskih visokošolskih zavodov, posebno pa še vam, ki letos začinjate visokošolski študij, lep pozdrav z željo, da bi bilo vaše študijsko delo uspešno, v zadovoljstvo, veselje in ponos vam, vašim učiteljem in staršem!

Letošnje študijsko leto začinjamo v času, ko si delovni ljudje naše domovine prizadevajo, da bi kar se da hitro in dobro ostvarili naloge gospodarske reforme — te naše nove revolucije. To dejstvo obvezuje tudi nas, ki delamo na visokošolskih zavodih — študente in učitelje, da pogledamo vase, da kritično ocenimo, kje in kakšne so naše dosedanje slabosti ter se odločno lotimo njihovega odpravljanja.

Da bi dalo to delo obilno žetev, vas želim, dragi mladi prijatelji, opozoriti na nekatere stvari.

Resničen uspeh pri delu lahko dosežemo le, če se ga lotimo z voljo in ustreznim delovnim načrtom. To velja seveda tudi za študij. Ob vpisu ste dobili drobno knjižico »Kako bom uspešno študiral«. Prečitajte jo, ne samo enkrat, večkrat! Najdite v njej samega sebe, svoj tip, in ravnajte se po njenih napotkih! Kdor si v minulih štirinajstih dneh še ni naredil osebnega študijskega načrta, kdor še ni začel redno študirati, naj to naredi takoj. Brucovskega razgledovanja je bilo dovolj, kajti učne snovi je mnogo in čas je kratko odmerjen. Vsaka nepotrebna zamuda bo delala

preglavice, prevelika bo imela boleče posledice — izgubo študijskega leta, to pa ne pomeni samo lastnega neprijetnega občutka in dodatnih izdatkov za starše, temveč tudi splošno družbeno škodo.

Naša dežela se vedno bolj vključuje v mednarodno delitev dela, zato potrebuje čimveč sposobnih in strokovno visoko kvalitetnih kadrov. To nas sili, da bomo pri izpitih še zahtevnejši, uspe le naj sposoben in prizadeven.

Bolj kot doslej bomo uveljavili načelo o plačilu po opravljenem delu. Zato bomo vse oblike materialne pomoči — stanovanje, hrana in brezobrestni krediti — vezali na študijski uspeh. Samo dober študent lahko računa na druž-

beno pomoč. V rokah imate škarje in platno!

Življenje pa ni samo delo, študentovo življenje ne samo študij. Trdo in utrujajoče delo zahteva tudi razvedrilo in sprostitve. Poiščite si ga v naših kulturnih in umetniških ustanovah — v gledališču, na razstavah, koncertih in družabnih prireditvah, posebej pa vam priporočam aktivno sodelovanje pri sekcijah KUD »Študent«. Verjemite, da boste našli tam mnogo časa, kar vas bo notranje bogatilo in vam dajalo novih sil za zahtevno študijsko delo.

Prepričan, da bo postavila tudi naša študentska mladina v sedanjih naporih za lepši jutrišnji dan celega moza, vam želim mnogo študijskih uspehov.

Namesto uvodnika

V posebni izdaji maja letos smo v Katedri zapisali, da je naš majski delež skromen, da je zrasel v skromnih pogojih. Zapisali smo še, da bosta želja in razumevanje v bodoče rodili boljši sad.

Ta sad je danes pred vami, vi ga boste ocenili. Čeprav v nič manj skromnih pogojih, je zrasel nekoliko večji. Naša priloga v redakciji Miloša Rotarja je izšla pred nekaj dnevi, verjamemo, da jo bodo novinca koristno uporabili. Katedra pa je izšla zopet kot posebna izdaja, izdaja, ki lahko ob ugodni rešitvi denarnih vprašanj pomeni neformalno prvo številko četrtega letnika Katedre, lista mariborskih študentov, ki je bilo vse dosedanje tri letnike ne samo potreben, temveč tudi močno razširjen; priljubljen ne samo med študenti mariborskih visokošolskih zavodov. Veliko število dijakov je bilo tudi med naročniki Katedre. In sodelavci seveda. Tako je uredništvo Katedre štelo tudi že 50 sodelavcev, od tega 15 srednješolcev. Ne da bi Katedri prerokovali takšno bodočnost, toda njeno delovno in »geografsko« območje je veliko. Mladi v proizvodnji sodelujejo v svojih glasilih, v glasilih delovnih organizacij in na tistem mestu razpravljajo o svojih pogledih. So pa dejavnosti, ki jih skupno zajemajo tudi organizacije Zveze mladine. Tudi te bodo morale najti svoje mesto v Katedri. Če te naloge združimo z nalogami, ki jih ima Katedra tudi kot študentski — srednješolski list in o katerih verjetno ni potrebno ponovno pisati, verjamemo, da bo naklada došedanjih letnikov in današnje izdaje 5000 (pettisoč) kaj hitro prenizka, seveda, ob ugodni rešitvi denarnih vprašanj.

Študentska organizacija in študent

PISE: JOŽE PROTNER,
PREDSEDNIK ODBORA
ZVEZE ŠTUDENTOV
MARIBOR

Statut Zveze študentov Jugoslavije omogoča najširšo dejavnost na družbeno-političnem, kulturnem in športnem področju. Naloge in težišča dela si postavi vsaka organizacija Zveze študentov sama po potrebah, ki izhajajo iz specifičnih razmer visokošolskih centrov.

Z ustanovitvijo mariborskih višjih šol so bile pred študentsko organizacijo postavljene posebne naloge, predvsem pa zagotovitev eksistenčnega minimuma študentu v času študija v Mariboru, ki takrat ni imel niti študentskega doma niti študentske menze. Organizacija Zveze študentov je v teh prvih časih posvetila največ pozornosti prav tem problemom, tako, da so bile druge dejavnosti sekundarnega značaja in se tudi niso razvile v taki širini, kot bi bilo to potrebno glede na stanje mariborskih višjih šol in glede na stanje v samem mestu. Tako lahko ugotovimo, da je naša organizacija še stvarno mlada in da se na marsikaterem področju bori še z začetniškimi težavami. Poleg tega pa se kadrovska struktura Odbora ZS MVZ zaradi dvoletnega študija na mariborskih višjih šolah pogosto menja. Vsaka generacija zato čestokrat da popolnoma svoj pečat delu naše organizacije. Vsaka rešuje dolgotrajnejše probleme po svoje z različno prizadevnostjo in uspehom.

Urediti študentsko prehrano je bil velik problem v Mariboru. To se doslej ni posrečilo, ker ni bilo študentske menze. Z novim študijskim letom smo ta problem skušali delno urediti s študentskim menujem pri samopostrežni restavraciji Center. Prav zato bomo odslej

uvedli kolektivno subvencioniranje študentske prehrane in s tem omogočili pravilnejše trošenje sredstev namenjenih študentski prehrani.

Primarna naloga nas študentov je, da v čim krajšem času uspešno zaključimo študij. Zato moramo posvetiti največ truda pri realizaciji nalog Zveze študentov, prav skrajšanju časa študija. Uvesti moramo novince v pravilen odnos do študija takoj v začetku študijskega leta in iskati najboljše oblike za zmanjšanje osipa in s tem zmanjšanje nekoristno vloženi družbenih sredstev. To je hkrati največji prispevek študentov v iskanju notranjih rezerv po gospodarski reformi.

Studentje veljajo v svetu kot najprogressivnejša sila vsakega sistema, kot najmočnejši predstavnik napredka. Med našimi študenti se pojavljajo najrazličnejše diskusije o javnem življenju in o svetovnih in notranjih problemih. Razgovori obravnavajo vse ukrepe naših predstavnikiških teles in odnos do pozitivnih in negativnih pojavov pri nas. Često so take govornice napačno usmerjene zaradi individualnega gledanja na te probleme. Zato je krepitev pravilne in stalne oblike ideološkega dela nujna, še posebej zaradi pomanjkanja obravnavanja teh problemov v študijskih programih naših višjih šol in zaradi uveljavljanja pravilne ideološke vzgoje, v tem pogledu, pasivnem Mariboru.

Kulturno umetniško društvo Student naj bi s svojimi nastopi krepilo ne samo pasivno sodelovanje v kulturnih prireditvah, ampak vključilo tudi čimveč študentov v aktivno udejstvovanje in ustvarjanje kulturnih dobrin. Studentje naj postanejo kulturno razgledani ljudje in ne samo ozko vezani na svojo strokovnost. Naše študentsko kulturno umetniško društvo pa mora postati odraz težen in hotenj nas študentov.

Ze stara želja mariborskih študentov je, ustanoviti svoj klub, v katerem bi koristno uporabili svoj prosti čas, kjer bi nam bilo omogočeno družbeno in družabno življenje. Tak prostor je za študente nujen, če hočemo študentsko življenje čimbolj popestriti s koristnim udejstvovanjem.

Za uspešno izvršitev vseh nalog naše organizacije je potrebna vključitev vseh študentov v reševanje problemov. S tem ne bomo samo dosegli največjega uspeha pri svojem delu, ampak bo vsak upravičil tudi svoj status člana Zveze študentov Jugoslavije.

Novo študijsko leto, ki se je pred nekaj dnevi pričelo, bo prineslo dokaj sprememb pri organizaciji študija izrednih študentov na mariborskih višjih šolah. V tem sestavku bomo obravnavali spremembe izrednega študija na Višji ekonomsko-komercialni šoli, predvsem zaradi tega, ker je ta šola najmočnejša po številu vpisanih izrednih študentov in ima tudi izmed vseh mariborskih višjih šol najboljšo organizacijo izrednega študija.

Reorganizacija izrednega študija na VEKŠ

Dokončni podatki o letošnjem vpisu izrednih študentov na VEKŠ sicer še niso znani, vendar po besedah profesorja Danila Vezjaka, predstojnika posebnega odbora za izredni študij, menijo, da se je letos vpisalo okoli 600 do 700 izrednih študentov. Ta številka jasno prikazuje dejstvo, da je prav izredni študij čedalje pomembnejši, kot način pridobivanja višješolske izobrazbe.

Višja ekonomsko komercialna šola v Mariboru ima za potrebe izrednih slušateljev organiziranih 16 centrov za izredni študij. Ti centri so v vseh večjih krajih Slovenije, eden pa celo v SR Hrvatski, in sicer v Bjelovaru. Ta center je specializiran za študente bančnega oddelka, kajti na hrvaških višjih šolah te vrste ni ustreznega specializiranega študija. Organizacija izrednega študija po centrih in sekcijah je pokazala izredno dobre rezultate. VEKŠ je v za-

drugi letnik. Zaradi izredno velikega števila izrednih študentov na Višji ekonomsko komercialni šoli, z letošnjimi skupaj okoli 4000, je bila VEKŠ prisiljena vključiti v program dela sedemdeset izrednih predavateljev. Ti bodo predavali po posameznih centrih in sekcijah. Pogoj zanje pa je, da imajo fakultetno izobrazbo in več let prakse na delovnih mestih v gospodarskih organizacijah. Glavna naloga teh predavateljev je, da pripravijo izredne slušatelje na terenu za predizpitno preizkušnjo, ki bo pokazala ali je posameznik dovolj pripravljen, da uspešno položi izpit. Vključitev izrednih predavateljev na terenu je bila osnovana na dosedanjem delu inštruktorjev z izrednimi študenti. Taka oblika dela se je izkazala kot izredno uspešna. Rezultat dela se namreč kaže v izpitnih rezultatih. Ti so za izredne študente VEKŠ od 70 do 80 odstotno pozitivni.

dnjih dveh letih to organizacija utrjevala in prilagajala potrebam gospodarstva in možnostim študentov, z ozirom na to, da so izredni slušatelji zaposleni in jim v večini primerov primanjkuje časa za študij. Pomembna novost v organizaciji izrednega študija je v tem, da namerava posebni odbor za izredni študij, v katerega so vključeni predstavniki posameznih sekcij, letos še v večji meri koordinirati delo po sekcijah in centrih. V ta namen bodo namesto dosedanjih 16, uvedli le še 5 centrov, v katere se bodo vključevale posamezne sekcije. Ti preostali centri bodo v večji meri prevzeli nase dosedanje obveznosti šole in tako postali vmesna točka med šolo in sekcijami. Vsaka sekcija bo delala po točno določenem načrtu. V njem so zajeti seminarji, instruktaže in izpiti na terenu. Tako se bo intenzivnost študija, ki je v zadnjih dveh letih naraščala, še močneje dvignila. V letošnjem študijskem letu bo VEKŠ organizirala tudi centralna predavanja za vse izredne študente prvega in drugega letnika iz vse Slovenije. Izbor predavanj predmetov se nanaša na izpite, ki so pogoj za vstop izrednih študentov v

Poseben problem izrednega študija na VEKŠ, na katerega je tudi potrebno opozoriti, je še vedno finansiranje organizacije izrednega študija. Sklad za šolstvo SR Slovenije daje določena sredstva vsem visokošolskim institucijam, ki se ukvarjajo z izrednim študijem. Sredstva se razdeljujejo po številu vpisanih izrednih študentov na posamezno šolo. Vendar je pomanjkljivost razdeljevanja sredstev v tem, ker pristojni forum, ki sredstva razdeljuje, ne upošteva različno stopnjo intenzivnosti posameznih šol pri organizaciji izrednega študija. Tako je tista šola, ki ima bolj razvito organizacijo izrednega študija, v neenakopravnem položaju, glede na druge šole, kjer je izredni študij tako rekoč samo na papirju. Sredstva iz sklada za šolstvo ne morejo kriti tako razvitega decentraliziranega študija, kot ga ima VEKŠ. Mirno lahko rečemo, da bi bila potrebna sprememba kriterija dodeljevanja sredstev in sicer tako, da bi bil kriterij osnovan na skrbi posameznih šol in njihovem prizadevanju za čim kvalitetnejšo in čim bolj učinkovito organizacijo izrednega študija.

Vse študente in dijake, ki želijo sodelovati pri našem listu vabimo na razgovor v četrtek, 4. novembra ob 17. uri, v prostorih Študentske zadruge, Maribor, Maistrova 5.

UREDNIŠTVO

Profesor
Tine Lah, dipl. oec.

Gospodarska preosnova in študent

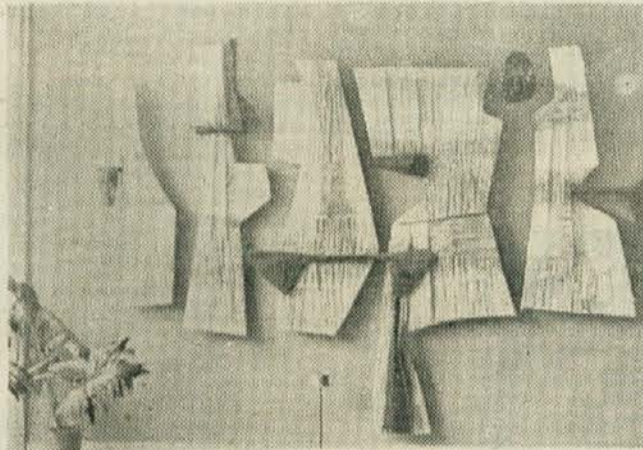
Kadarkoli napišem članek, moram vedno z določenim naporom doznati ustrezne naslove. Naslov tega članka pa sem določil še preden sem članek napisal. Iz njega izhaja, da bom v članku razmišljal o nekaterih vprašanih gospodarske preosnove, ki so povezane s študentom. Če se mi bo to posrečilo ne vem, vendar pa lahko z gotovostjo domnevamo, da je z njim povezana bolj kot pa se tega zavedamo. Da bi domnevo dokazal, bom svojo misel razvijal ob sprejehu skozi številne probleme, ki jih gospodarska preosnova poraja ali pa so z njo povezane.

Razvoj gospodarstva je osrednje vprašanje ekonomske teorije od klasične šole politične ekonomije do sodobnih ekonomskih teorij. Če so različni apologeti določenih družbenih sistemov še nedavno razvijali misli, s katerimi so hoteli dokazati prednosti enega pred drugim, potem moremo v sodobni ekonomski teoriji spoznati spremembo v smeri iskanja ustrežnejših rešitev vprašanj, ki jih poraja razvoj gospodarstva. To vprašanje je skupno vsem deželam, bodisi tistim v razvoju, kakor tistim, ki so razvite in nerazvite. Med ekonomisti je njuje spor o vprašanju uravnovešenega ali neuravnovešenega gospodarstva, ki so ga vodili kejnzijanci, šumpetrjanci, kakor jenuje tudi spor o pretežnem povečevanju proizvodnje prvega oddelka, ki so ga vodili marksisti, leninisti in stalinski. V ekonomski teoriji vedno bolj prevladuje spoznanje, da se je zaradi napredka znanosti in tehnike, univerzum približal človeku in človek človeku v taki meri, da vedno bolj tudi ekonomski teoretiki spoznavajo usodno povezanost ljudi na »malem« prostoru zemlje. Dejstvo, da ljudje potujejo z vesoljskimi ladjami, medtem ko je večini obstoj odvisev od manj kot 2.000 kalorij hrane, govori dovolj zgovorno, da moramo teoretično in praktično razrešiti to vprašanje. Moramo, pravim namenoma, ker ga moremo, če ga bomo spoznali in hoteli

rešiti. Enostransko pospeševanje gospodarstva ni le takrat, ko pospešeno gradimo gospodarstvo v nerazviti deželi, ampak tudi takrat, kadar večino narodnega dohodka v razvitih deželah namenjamo oboroževanju. Oboroževanje je negativna materijalna pogojev življenja in življenja samega. Kompleksna rast svetovnega gospodarstva je mogoča v razmerah pospeševanja razvoja nerazvitih dežel, ker omogoča hitro širitev svetovnega trga, ki ga potrebuje povečan obseg proizvodnje. Tako kot v

ne sposobnosti ljudi v proizvodnji in drugih družbenih dejavnostih.

Razmišljanje o jedrski energiji in potovanju na druge planete zaposluje sodobnega človeka. Ekonomiste pa ne mnogo manj dejstvo, da začena doba, v kateri moremo pričakovati, da bo mogoče v proizvodnji popolnoma nadomestiti človeka. Že so avtomati, ki proizvajajo avtomate. Elektronski možgani morejo že danes nadomestiti človeka celo v funkciji upravljavca proizvodnje oziroma proizvodne e-

svetovnem merilu, velja ta trditve tudi v narodnem merilu. Dosedanji razvoj proizvodnih sil na temelju hitrega tempa naraščanja proizvodnje prvega oddelka in hitre spremembe sestave prebivalstva, je po vsej verjetnosti trajal kako leto, dve predolgo. Zato moramo energično ujeti zadnji vlak, ki nas pelje v večjo trdnost našega gospodarstva. Ta zadnji vlak pomeni v tem primeru prehod na vseobsežni razvoj gospodarstva, večjo storilnost dela, nižje stroške proizvodnje in predvsem nižje stroške za dejavnost državnih organov in administrativne dejavnosti v delovnih organizacijah. Omenjeno preosnovo gospodarstva imenujemo intenzifikacija gospodarjenja. Kakorkoli jo imenujemo, moramo ugotoviti, da je bolj kot kdajkoli doslej uspešna preosnova odvisna od strokovne in domisel-

note. V takih proizvodnih enotah se srečujemo s problemi, ki presega sposobnosti ljudi celo v merilu narodnega gospodarstva, ker jih je mogoče stvarno reševati le v merilu svetovnega gospodarstva oziroma trga. Ekonomski učinek je namreč mogoče ustvariti v takih tehničnih okoliščinah le, če obseg proizvodnje povečamo v meri, ki ustreza razmeram širite svetovnega tržišča. Tehnični napredek omogoča nadomestiti človeka v proizvodnji in prehod večine ljudi in njihovih dejavnosti na kulturno, znanstveno, športno in podobno področje. Ko hodimo po poti ustvaritve tega cilja po že danes doživljamo skokovito preusmeritev ljudi iz primarne, predvsem pa iz sekundarne gospodarske dejavnosti v terciarno. Iz teh sektorjev dejavnosti bo človek v večjo kulturno in znanstveno

zmogljivostjo, s pomočjo strojev in naprav, obvladoval naravo in jo presnavljal. Veliko število ljudi z visoko strokovno sposobnostjo in kulturno znanstveno razgledanostjo moramo šele ustvariti, ker jih zanemara še ni, kakor bi jih nova struktura zahtevala.

Osrednje vprašanje sodobne proizvodnje je nagib človeka za delo in proizvodnjo. Motiv dobička za vsako ceno spodbuja k dejavnosti vedno ožji krog posameznikov. Kako spodbuditi zanimanje in voljo za delo in proizvodnjo v več desetstičnih podjetjih je vprašanje, ki okupira tako kapitaliste kakor socialiste. Družbena lastnina in proces samoupravljanja je ambient, v katerem se po vsej verjetnosti najhitreje razvija proces reintegracije proizvajalca. Če bomo v izvajanju gospodarske preosnove dokazali, da je to res, potem je poleg rešitve vprašanja nadomestitve človeka v proizvodnji s strojem, ki ga omogoča tehnični napredek, dana rešitev, nič manj pomembna, namreč rešitev vprašanja reintegracije človeka, ki bo v bodočih materialnih in družbenih razmerah postal vsak človek ustvarjalec. To omogoča določena stopnja obvladanja prirode, ki v določeni meri presnovljena služi človeku in mu opravlja dela, ki so potrebna, da bi ustvarjal. Veličino človeka odraža njegova kultura in znanstvena sposobnost, ki je predpogoj za obvladanje prirode.

Ni še dolgo od tega, ko hitrost znanstvenega in tehničnega napredka še ni zahtevala nesorazmerno število ljudi in sredstev. Danes pa ta čas slutimo in ga že doživljamo. Znanstvena dejavnost je prestopila pragove klasičnih znanstvenih institutov in univerz in se pojavlja povsod, kjerkoli so napovedali boj konservativizmu, stihiji in inerciji. Tako kot je do nedavnega veljalo za največjo oviro za razvoj gospodarstva pomankanje denarnih sredstev, bo v bodoče taka ovira pomankanje znanstveno sposobnih in strokovno izkušenih ljudi. Zato ni čudno, da v izvajanju načel gospodar-

ske preosnove mnogo govorimo tudi o preosnovi visokošolskega študija. Nove potrebe gospodarstva sedaj, v bodoče pa še bolj, kategorično zahtevajo, da v določenem času usposobimo ustrezno število ljudi za gospodarstvo in sicer vseh specialnosti in na vseh stopnjah znanja. Največ sposobnih ljudi pa potrebuje trenutno za potrebe v proizvodnji. Za te potrebe pa pripravljajo tudi mariborske višje šole svoje študente. Mnogokje in mnogokdaj se pojavlja vprašanje, da študentje ne dobiijo po diplomi ustrezne zaposlitve. To je prav gotovo le prehodni pojav, ki ga moramo razumeti kot zakonitost v prvi fazi izvajanja gospodarske preosnove, ki ga bo negirala potreba po večjem številu in izboljšanem strokovnem sestavu kadrov v gospodarstvu. Zato bo slej ko prej pri nas obstajalo presežno povpraševanje po kadrih, ki je zakonit spremljevalec vsake gospodarske konjunkturo. Učitelji in študenti morajo z nezmanjšanim prizadevanjem slediti temu spoznanju.

Izredno živahna ekonomska dogajanja spreminjajo družbeno osnovo iz dneva v dan. Kakor materialna baza ni povsod enaka, tako se tudi spremembe ne pojavljajo povsod v isti kvaliteti in kvantiteti. Zaradi tega bi bilo nelogično pričakovati, da bodo reakcije družbene zavesti — ki je pri abstraktnih znanstvenikih vedno subjektivno pogojena — na spremembe v materialni bazi enake v vseh pogojih. Ako sprejmemo to ugotovitev, potem dopuščamo možnost neskončnega števila različnih subjektivnih zavestnih reakcij, in če gremo še dalje, tudi vsakdanjih ekonomskih in političnih ukrepov. V tako raznolik družbeno ekonomski grupaciji kakor je naša država, ni mogoče zagotoviti enotnosti manifestacij družbene zavesti s predpisovanjem enotnosti mišljenja, saj bi to povzročilo v ljudeh le razdvojenost in nedoslednost. Menimo, da lahko le temeljita, znanstveno podpreljena javna razprava omogoči opredelitev večine za najboljša stališča. Takšna zavestna, prostovoljna opredelitev bo zagotovila tudi dosledno in nepopustljivo aktivnost vseh družbenih subjektov. Temu cilju smo posvetili stran našega lista in vas pozivamo, da se pridružite našim prizadevanjem za objektivno oblikovanje družbene misli.

Uredništvo

Franjo Vizjak, oec.

DELITEV DOHODKA - DILEMA ALI NE

Pri določanju načel delitve dohodka v gospodarskih organizacijah se vedno znova srečujemo z dilemo, kako jih zaustaviti, da bodo zagotavljala dobro gospodarjenje. Lahko si še tako prizadevamo, pa nam tega gordijskega vozla ne uspe razvozlati. Zakaj?

Dobro gospodarjenje je rezultanta produktivnih sredstev in optimalne intenzivnosti izkoriščanja teh sredstev z aktivnostjo živega dela. Osnovni cilj poslovnega odločanja, konkretno o delitvi dohodka, zahteva torej takšno usmeritev, ki naj omogoči optimalno efektnost kompleksnega angaziranja proizvodnih tvorcev.

Tržno gospodarjenje nas prisiljuje k izpolnjevanju tehnologije, splošni družbeni razvoj z rastočim življenjskim standardom pa k povečanju osebnih dohodkov. Kakšna delitev je torej najbolj ustrezna?

Če vzamemo za izhodišče proizvajalca - človeka, potem lahko zahtevamo, da naj dobe vsi, ki vlagajo v družbeno proizvodnjo enako količino in

kvaliteto dela, enake dohodka, ki naj zagotove enak družbeni položaj in standard. Ta zahteva namreč načelo delitve po vložnem delu. Kakšni pa so lahko teoretično - kriteriji za ocenjevanje vložnega dela? Lahko jih razmejimo na dve osnovni kategoriji: neutralne in vrednostne. Neutralni vsebujejo časovne pokazatelje ponderirane s kvaliteto vložnega dela. Le-ti bi tudi zagotovili enakost vrednotenja dela ob enaki količini in enaki kvaliteti. Vrednostni kriterij bi bil vrednost časovne enote dela določene kvalitete in bi ob omenjenih pogojih prav tako zagotovil enovitost vrednotenja živega dela. Opozorjam, da je pri obeh kriterijih predpostavka optimalna intenzivnost živega dela.

Popolnoma drugače pa se izražata omenjena kriterija, če ju ne opredeljujemo z vložnim delom, ampak za rezultati tega dela — to je z njegovo storilnostjo. Naturalni kriterij vrednotenja dela bi tedaj bila količina proizvodov, ki jih to

delo ustvarja, vrednostni pa pa njihove tržne cene.

Možni sta torej dve varianti: ali vrednotenje na podlagi vložnega dela ali pa na osnovi njegove storilnosti. Kaj je v veljavi, kaj je boljše, in kaj je možno? To so torej vprašanja, ki terjajo odgovor.

Na prvo vprašanje najdemo takoj dva odgovora. V družbenem — narodnogospodarskem merilu je v veljavi kriterij vrednotenja dela po njegovi storilnosti. To se izvaja preko tržnega mehanizma, ki s cenami ugotavlja — vsaj načeloma — povprečno družbeno produktivnost. Gospodarske enote lahko torej vrednotijo svoj kompleks vložnega dela samo po kriteriju družbeno povprečne storilnosti. Takšno vrednotenje diferencira gospodarske celice po storilnosti, ki pa pri hipotetično enaki intenzivnosti ni funkcija kvalitete in kvantitete tega dela, marveč proizvodnih sredstev, ki jih delo aktivira. Družbeno diferenciranje gospodarskih enot je torej funkcija različnih po-

govej gospodarjenja, ne pa vložnega dela. Prav gotovo je ta kriterij diferenciranja pozitiven in stimulativen za konkurenčni boj na tržišču in za dvig ravni proizvodnih sil, vendar nosi v sebi tudi veliko slabost — negacijo nagrajevanja po vložnem delu. Težko se spriznamo z ugotovitvijo, da prejmeta dva proizvajalca, ki vlagata v družbeni proizvod ekvivalentno delo, za to delo neekvivalenten dohodek. Konkurenčni boj vzpodbuja gospodarske celice h kapitalnim nalaganjem, vendar se le-ta ob neenaki delitvi odraža ali v pritisku na zniževanje osebnih dohodkov ali pa v zmanjševanju konkurenčnosti, oboje pa povzroča poglobljanje diferenciranosti proizvodnih sposobnosti. Gotovo je pritisk na zniževanje osebnih dohodkov najbolj negativen, ker zmanjšuje delovno vzpodbudo in potencialno ogroža realizacijo družbenega proizvoda.

V gospodarskih organizacijah povzroča omenjena diferenciacija problem vrednotenja dela individualnih proizvajalcev. Neenotna opremljenost delovnih mest s proizvodnimi sredstvi rezultira v različni

storilnosti, nemogoče pa je v krogu ene enote diferencirati vrednotenje dela po tem kriteriju. Tako se gospodarska enota srečuje z dvema popolnoma različnima kriterijema - vrednotenjem po storilnosti in vrednotenjem po vložnem delu. Nivo kompleksne storilnosti gospodarske celice determinira nivo vrednotenja posameznih proizvajalcev po vložnem delu in tako se dogodi, da imata delavca v različnih podjetjih, ki proizvajata v popolnoma enakih tehnoloških pogojih z enako individualno storilnostjo, različne osebne dohodka. To gotovo ni niti družbeno upravičeno niti stimulatивно.

Odgovor na drugo vprašanje, kateri kriterij je boljše, sledi pravzaprav logično iz navedenih ugotovitev, vendar ni nesporen. Nemogoče bi bilo v družbenem gospodarstvu uveljaviti vrednotenje po individualno vložnem delu, ker bi s tem destimulirali tedenco razvoja proizvodnih sil. Po drugi plati pa se ne more zadovoljiti s tem, da gospodarske enote krojijo merila za vrednotenje dela neodvisno od

(Nadaljevanje na 8. str.)

Ivo Vajgl

Kako vskladiti zamisli obeh reform?

Začetek letošnjega študijskega leta sovпада z začetkom uveljavljanja zamisli ekonomske reforme. Prav zato je že vrsto let najzanimivejše vprašanje visokošolstva — študijsko reformo, vsaj za nekaj časa nadomestilo novo, ekonomska reforma, oziroma kompleks vprašanj, ki ga neločljivo povezujeta in dopolnjujeta obe reformi. Cilj je jasen: v čim večji meri uresničiti obe reformi, v okviru novih ekonomskih vrednotenj najti dovolj prostora za široke študijske načrte, zastavljene v reformi študija.

Ali gre torej za omejevanje neke že dosežene dimenzije? Ali je upravičena bojazen, da pomenijo že zloglasni rebalansi proračunov začetek konca razvoja našega visokošolskega sistema? Prepričani smo, da ne, posebno še, ker nikoli nismo verjeli mitu o izgrajenosti že omenjenih dimenzij, ker smo bili študentje že doslej, če že ne dovolj, pa vsaj precej kritični do sistema, skozi katerega pridobivamo znanje.

Ker smo generacija, s katero so v preteklosti mnogo eksperimentirali, nismo presenečeni ob nobenem novem eksperimentu, toda to pot upajmo, da ne bo ostalo zgolj pri tem.

Iz reforme same je vzniknilo geslo: Iščimo notranjih rezerv! Vzniknile so tudi zamisli o prevrednotenju pojmovanja

o času, ki si ga lahko vzamemo za izpeljavo novih zamisli. Jugoslavija je med vsemi kapitalističnimi in socialističnimi državami v Evropi na zadnjem mestu po številu izumov na sto prebivalcev. Istočasno smo na prvem mestu po številu študentov. Pri izgrajevanju visokošolskega sistema smo se vrsto let obnašali kot da bi bili dežela z največjim nacionalnim dohodkom na svetu. Zrasli so instituti, ki ne služijo nikomur, fakultete so razvile katedre in oddelke, ki nimajo ne slušateljev, ne uporabne vrednosti, razvili smo hiperprodukcijo

diplomantov vseh poklicev, stopenj in profilov, ki smo jih obremenili z izvornim grehom — imenovali smo jih v skladu s formalno kvalifikacijo — strokovnjake. Ponekod nam je uspelo, da smo razvili sredstva za sodoben visokošolski pouk, ni pa se nam posrečilo razviti odnose, ki bi lahko zagotavljali smotrnost in kvaliteto delanja teh institucij.

Sklenili smo, da bomo prekinili s starim in zastavili na novo, bolj odgovorno, bolj kvalitetno. Kakšno vlogo bomo pri tem odigrali študentje? Posebno nas zanima, kakšne so možnosti in poti za de-

lovanje naše organizacije, za njeno afirmacijo pri uveljavljanju boljšega. Odveč je poudarjati, da nam je kot subjektu izobraževalnega procesa dodeljena pomembna vloga pri njegovem izpopolnjevanju. Ravno tako ni odveč podčrtati, da naš dosedanji delež pri razreševanju gordijskega vozla visokošolstva ni bil adekvaten tako naši utemeljeni vlogi in željam. Za samo upravo v šolstvu in posebej visokošolstvu smo že ugotovili, da je toga, da obstoja največkrat le formalno. Iskali in našli smo opravila v neizgrajenosti, v preokupaciji predavateljskega kadra s strokovnimi zadevami, v neizkušeni, neprekaljenosti metod dela študentske organizacije, v hitrem tempu in fluktuaciji predavateljskega kadra in študentov. Nastopil je čas, ko bomo morali pričeti verjeti, da stanje, ki smo ga ustvarili, ni trajno, da bodo morali posamezniki in institucije vsakodnevno potrjevati potrebo po svojem obstoju in delovanju, da bo družba vlagala sredstva le tam, kjer se bo to izplačalo.

Rekli smo, da bomo zagotovili sredstva za nemoteno delo tistih institucij kjer se bodo ta sredstva kvalitetno rentirala in takoj smo prišli do izvirnega greha nekaterih naših visokošolskih institucij in središč — do neenakih startnih pozicij, z drugimi besedami, neenake materialne osnove za

študij. Materialni položaj študentov se je ob reformi kritično poslabšal, toliko bolj seveda v središčih, kjer že doslej ni bilo ustreznih objektov študentskega standarda (domov, menze) kot na primer v Mariboru. Če je bila lanskoletna kampanja za reševanje materialne problematike študentov, v katero se je vključila celotna jugoslovanska javnost in kompetentni forumi signal, mora biti letošnje skokovito poslabšanje imperativ za celotno družbo.

Začeli smo se ozirati po notranjih rezervah. Vsakdo je razvil svojo zamisel o tem, kje, kako, kdaj je treba in mogoče štediti. Dejstvo je, da kvaliteta študija, perspektivnost dela in študentski standard niso področja, na katerih bi lahko štedili. Toda — ali je bil študij na naših institucijah v celoti zastavljen dolgoročno in ali smo v resnici izpolnjevali obveznosti, ki jih imamo do družbe, ki v nas vlaga? Ali smo razvili demokratična načela reelekcije in samoupravljanje do takšne stopnje, da lahko trdimo, da vodijo visokošolski pouk prav tisti ljudje, ki lahko ukažljivim generacijam nudijo maksimum znanja?

Treba se je ozreti, premisliti, predlagati.

Torej predlagajmo!

KUD »Študent« je krenil

Še pred dobrim letom bi zelo težko odgovorili na vprašanje, kaj so delali in kaj so naredili na kulturnem polju mariborski študentje. Zelo težko pravim zato, ker so bila hotenja in ambicije nekaterih redkih entuziastov na slepem tiru. O vzrokih, zakaj je bilo temu tako in zakaj je danes drugače ne bi govoril. Gotovo pa imajo levji delež pri tem tisti študentje, ki so bili prepričani, da so z indeksom v žepu, postavljanjem po ulicah in obiskovanjem kinematografov zadovoljili svoje notranje potrebe, in pa tisti, ki so uvideli, da je vse to premalo. Leti so bili prepričani, da študent mora imeti in ima hotenja, ki jih želi na kakršen koli način izraziti. Vedeli so, da so študentje bili, so in še bodo pionirji akcije in da jim mora biti dana možnost, da svoj jaz nekje uveljavijo. Možnost je bila in je doživela začetke svoje realizacije šele lani.

S prvimi spomladanskimi lastovkami so prišle v študijskem letu 1964-65 tudi »Objektivne težave«. Takšen je bil namreč naslov literarno satiričnega kabareta, ki ga je pripravili Študentski oder pri Kulturno umetniškem društvu »STUDENT« v Mariboru. Mariborskemu občinstvu so se študentje predstavili s teksti domačih in tujih (poljskih) avtorjev. Teksti so sicer po aktualnosti nekoliko zastajali za trenutnimi dogajanjem pri nas, vendar je predstava kljub diletantizmu vseh nastopajočih, po kritikah sodeč uspela. Zelo skrbno in z velikim razumevanjem do popolnega amaterizma nastopajočih jo je zrežiral član drame Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru Marjan Bačko. Preprosto in izvorno sceno je pripravila Vlasta Hegedušičeva, glasbo in aranžmaje pa Berti Rodošek. Mariborsko občinstvo je predstavo toplo sprejelo in najlep-

ša nagrada za vse nastopajoče je bila: še! S satiričnim kabaretom je Študentski oder sodeloval tudi na XIX. majskem festivalu študentov Jugoslavije v Zagrebu, kjer je prav tako požel lepa priznanja. Letos namerava Študentski oder nadaljevati s satiričnimi predstavami. Za začetek bo pripravil večer slovenske in jugoslovanske satire in je že poslal vabila za sodelovanje slovenskim književnikom. Do danes sicer še tekstov oz. odgovorov ni bilo, vendar upamo, da se bodo slovenski književniki le odločili za satirično pero in izpopolnili že tako skromno bero slovenske satire.

Zaživele so tudi druge sekcije. V počastitev 20-letnice osvoboditve in Dneva mladosti, je Kulturno umetniško društvo »STUDENT« pripravilo svečano akademijo. Poleg dramske sekcije sta sodelovala še folklorna sekcija in pevski zbor. Akademija je lepo uspela in je bila nekakšen prežez čez letošnje delo vseh treh sekcij. Folklorna sekcija namerava s pomočjo novincev naštudirati več nastopov in gostovanj in se nekako afirmirati kot osrednja folklorna grupa v Mariboru. Tudi pevskemu zboru se obeta lepa bodočnost, vse je seveda odvisno od uspelega angažiranja novih članov.

Tako, to so načrti, ki jih namerava Kulturno umetniško društvo »STUDENT« v letošnjem študijskem letu realizirati. Seveda pa je veliko odvisno od moralne in materialne pomoči pristojnih forumov, kajti le tako bo lahko delo steklo in se bodo pokazali prvi letošnji uspehi. Kljub vsemu pa se lahko zanesemo, da študentje ne bodo zaspali na prvih lovorikah, ampak bodo

po prvih, še negotovih korakih, trdneje in odločneje stopili po poti, ki se imenuje kultura.

Vili Kolarič

Obiščite prireditve Kulturne revije

Cetrtek, 4. november ob 20. uri koncertna dvorana Centra za glasbeno vzgojo, Mladinska 12: Večer slovenskih samosplovov.

Petek, 5. novembra ob 11. uri v študijski knjižnici otvoritev razstave »700-letnica Dantejevega rojstva«, pripravila študijska knjižnica v Mariboru.

Sobota, 6. novembra ob 18. uri v Umetnostni galeriji otvoritev razstave »300 let mode na Slovenskem«, pripravil Pokrajinski muzej v Mariboru.

Sobota, 27. novembra ob 18. uri razstavnih paviljon Rotovski trg. Otvoritev razstavnega paviljona — otvoritev razstave »Uspele realizacije spomenikov revolucije in NOV na področju Slovenije«, pripravilo Društvo arhitektov Maribor. Otvoritev društvenih prostorov Zveze kulturnih delavcev na Rotovškem trgu.

Folklorna sekcija
KUD-a »Študent«
med nastopom

Začetek letošnje gledališke sezone

Menim, da je predstava, o kateri govorimo, triumf v mariborski dramati. Predvsem je tu imeniten Millerjev tekst, »monumentalno delo shakespearejskega formata« in »izredno globoka družbena in psihološka študija«, kot pravi o njej Dušan Moravec. Mnogi vidijo v zgodovinski igri (dejanje se dogaja v Salemu leta 1692), samo Millerjev obračun z znanim Maccarthijevim sumničanjem in preganjanjem v preteklih letih v Ameriki, ki ni prizaneslo niti Millerju. Prav ta drama pa je človeku znova vsilila razmišljanje o aktualnosti posameznih tek-

vsak trenutek, so bili zame največje odkritje igralci — skoraj vsi. To je predvsem njihov uspeh, saj so dokazali kolikšne latentne umetniške sile so v tem ansamblu, ki mu zvezde v zadnjem času tako ali drugače niso bile naklonjene. Predvsem je treba ugotoviti, da je celoten ansambel dal takorekoč »vse od sebe«, da ni bilo slabih, marveč so bili le bolj ali manj dobri.

Na prvo mesto bi postavil Marjana Bačka kot Johna Proctorja. S poglobljeno psihološko igro brez nepotrebnih zunanjih manifestacij je interpretiral Johna Proctorja ne-

Nova generacija stopa na naslednjo stopnico izobraževalne lestve. Najbrž niti ni potrebno posebej podčrtavati, kaj od nje pričakujemo. Najmanj tolikokrat, kolikor je bilo doslej novih študijskih let pri nas, smo govorili: prva študentova dolžnost je študij, druga študij in študijske obveznosti, tretja študij in družbena aktivnost. Toda v osnovi se vse omenjene niti spleta v edini proces za oblikovanje zrelega, realno mislečega strokovnjaka in zanesljivo osebnost, ki je tudi v družbenih problemih zadostno iznajdljiva in sposobna odločiti.

Generacija, ki prihaja na višje šole, ne sme sprejeti za svoje načelo kompromisov, temveč odločno razčistiti pojme o preživetju in naprednem mišljenju. Kajti ravno sedaj je tako nujno potrebno, da bi naša družba še pravočasno občutila, če lahko ima ali ne more imeti zaupanja v svojo inteligenco.

števamo naše možnosti. Razumljivo je, da samo znanje, pridobljeno v srednji ali višji šoli, lahko služi le kot odziv za nadaljna napredovanja. Srednja šola je vsaj do neke mere aktivirala v dijaku obzorje, ki pa ni bilo niti dovolj široko niti dovolj utrjeno. Na višji in visoki šoli je program izobraževanja ostreje in globlje začrtan. Tako je študentu kolikor toliko zajamčena strokovna izobrazba, seveda ne brez njegove osebne aktivnosti. Skoraj nič ali pa zelo malo, pa je višja šola dolžna skrbeti za študentovo izvenštudijsko izpopolnjevanje, za formiranje družbenega individuuma. Ob vpisu na višjo šolo je sicer odprto pred novinci več raznih možnosti dopolnitve enostranske strokovnosti, vendar po lepi človeški navadi ubira večina pot najmanjšega odpora. Torej se na ta način rode najrazličnejše kritike, da študentje razen študija ne dajo ničesar od sebe, da jih ni v

lec, ne tuji, ne naš, ne more biti fiksiran na nekatere spoznavne, za druge pa ostati odmaknjen, slep; sicer se rode enostranska, neelastična stališča v vseh pogledih naše sedanjosti. In še nekaj: v osebnem stiku z ljudmi od drugod, ki bi naj bili po formalni stopnji izobrazbe enaki našim, so pa zaradi bogatih izkušenj, nabranih na križarjenjih po svetu, neprimerno bolj »svetovni«, nam bo šele čisto osebnost prizadetost in občutek majhnosti pokazal, da smo zelo malo storili za povečanje našega ugleda.

To ni le ambicija, marveč realna potreba, postaviti se rame ob rame kolegom z vsega sveta.

Mar je še zares potrebno na široko govoriti o pomembnosti, ki jo ima vključitev bodočih intelektualcev, akademikov v novo kulturno sredino. Mar se nekdo sme imenovati študent visoke šole, ne da bi to tudi dokazoval na javnih

Sedaj je čas

Danes ni velikega in priznane naroda, ki je dosegel svojo slavo mimo kulturnega razvoja. Inteligenca, hrbtnica razvitih narodov z bogatimi tradicijami, je vedno odločilno in uspešno delovala v javnem življenju. Če so bili v prejšnjih stoletjih to po večini humanisti in se je danes delež le-teh znatno zmanjšal, bi bilo krivično bremeniti z odgovornostjo le njih. Kakor se je krog izobražencev razširil na vsa področja (predvsem gospodarska in politična), tako se morajo tudi dolžnosti in občutek odgovornosti preseliti iz strogo kulturnih ustanov v vsakega posameznika.

Več ljudi več zmore, če so pa v nečem složni, se njihova moč potroji. Složni in edini so lahko tem bolj, čim več skupnih misli in idej jih veže, čim širše je obzorje posameznikov. Kako si naj in kako si lahko mlad človek pridobi široko osnovo vsesplošnega znanja?

Važno je predvsem, da upogledišču, na koncertih, da ne prihajajo na kulturne prireditve in tako dalje in tako naprej. Zal te kritike niso neosnovane. Toda res je, da nikogar ne moreš prisiliti tja, kamor ga ne vleče. Če nekdo ne vidi potrebe da bi razširil svoja obzorja, potem naj bo božji blagor njegov zaklad.

Toda kako hočemo postati svetovni ljudje, če ne moremo govoriti o ničemer, razen o stroki!

Predlagam, da bi naš študent mnogo več potoval. Res je, da so sedanje možnosti več kot klavrne, vendar pa bo potrebno v prihodnje ljudem bolj premišljeno in širokosrčno odpirati vrata tujine, da ne bodo na silo hodili ven. Študent mora veliko potovati, doma in po tujini, predvsem po tujini. Kajti le tako bo lahko uspešno ugotovil, da po razgledanosti zaostaja za tujimi študenti prav v tistem, čemur

pravimo dinamika v prostoru in času. Današnji intelektualci in ne da bi zašel vsaj tu in tam v gledališče, v galerijo, na koncerte, v muzeje; in da bi včasih povedal tudi kakšno sodbo o svojih vtisih? Samo malo volje bo potrebno v začetku, ne pa se prepuščati mlahavosti in pohajkovanju. In malo hrabrosti, pozneje bo postalo obiskovanje kulturnih prireditev tako potrebno, kot je potreben obisk športnih tekem. Vse ima svoj čar, a kdor ga odkrije, najde v njem tudi zaklad.

Tako se gradi vsestransko razgledan, v družbi zanešljen in elastičen intelekt. Le tako bodo uspevale zdrave napredne ideje in pogoji za dvig kulturne ravni vseh delovnih ljudi. Ali kot je zapisal Jevtušenko: »Življenje ljudi — to je življenje in nesmrtnost idej. Brez ljudi umre najdražja ideja.«

M. P.

stov v različnih časih in okoliščinah. Kot govorimo o današnjih Tartuffih, Othelih, Romelih, tako nas ta drama spominja na številne dogodke in psihoze, ki bi jih lahko imenovali »lov na čarovnice«. Tudi pri nas bi lahko marsikateri pojav tako poimenovali. Tako je to drama, ki bo gotovo ostala kot kulturna dediščina dvajsetega stoletja našim zanamcem. Vsaj dokler bodo ljudje takšni kot smo mi. (In nimamo dosti razlogov za optimizem glede prehitre spremembe).

Drama pa ni vredna le zaradi svoje aktualnosti. Njene dramaturške kvalitete so velike in zares spominja od daleč nekako na Shakespeara. Mislim na veliko število oseb, bogastvo dejanja, hiter ritem. Res je drama nekaka kolektivna podoba Salema, vendar dominira lik Johna Proctorja in lahko bi ga šteli za glavnega junaka. Njegova osebna tragedija je vtkana v trgedijo splošne nesmiselne psihoze osumljanja in daje vsej zgodbi le pravo težo.

Kar trije pomembni gosti so pomagali ustvariti to predstavo. Predvsem velja to za osebnost režiserja Slavka Jana. Predstava je rešena vsakega nepotrebnega realističnega drobnjakarstva in poudarja le pomembna mesta. Oder ji likovno skoraj vsak trenutek čist, mizanscena neprisiljena, a nekam zadržana, monumentalna. Stilizirana scena Svete Jovanoviča še poudarja mračno srednjeveško vzdušje in ponuja morečo težo, ki visi nad Salemom. Sceno predvsem barvno dopolnjujejo kostumi Mije Jarčeve. Osnovna barva predstave so temni toni neke zamolke sivočrne barve. Nekajkrat je čutiti pravo srednjeveško mračnjaštvo.

Dasi ima nedvomno največ zaslug za ta uspeh prav režiser Slavko Jan, saj je bilo čutiti njegovo izkušeno roko

kam zadržano. Res je bil moral nekoliko premalo »kmeta« v prizoru z ženo, ko govori o zemlji in pridelku, a vendar je njegova moderna interpretacija zelo umetniško dejanje. Lik dobre in poštene kmetice je posredovala prav tako zadržano Angela Jankova, na koncu je bila prav tragična in vendar obenem skoraj veličastna. Toliko da ne odkrije, mi je pomenil Boris Brunčko. Včasih se nam je zdelo, da prihaja ta igralec že v maniro, toda tokrat je pod avtoritativno režiserjevo roko izoblikoval podobo namestnika guvernerja ustrezno, moderno s pravo grozotnostjo oblastnika, ki se mu majejo tla pod nogami. Menim, da je to ena njegovih najboljših vlog vse od Dürrematove »Stare gospe« s. Ugodno je presenetila tudi Milena Muhičeva v vlogi Mary Warnove. Ta vloga je precej različna od onih, v katerih smo bili vajeni gledati to igralko do sedaj. Kaže pravo umetniško zornost. Abigail Williamsova je bila Bogdana Bratuževa. Njena Abigail je bila živahna, nevarna, preracunana mlada ženska; in vendar je bilo v njej nekaj tragičnega vsaj v prizorih s Proctorjem. Menim, da vloga pastora Hala ni bila najsrečnejše izbrana za Potiska, zdel se mi je nekako brez poglobitve. Le na trenutke mu je vloga »zvenela«. Boljši je bil komplicirani, egoistični pastor Paris Romana Lavrača. Izreden je epizodni nastop Pavle Brunčkove kot Titube. Strah, vdanost, obup; vse to je vrela iz igralke pretresljivo.

Nastopili so še: Sirkova, Veljakova, Hermanova, Kočvarjeva pa Peer, Kočvar, Leskovic, Vičar, Samec in Zupan.

Komur je gledališče drago, ne sme zamuditi te temne freske o lovu na čarovnice.

Tone Partljič

Popevka

Navadili smo se, da izbiramo najboljšo popevko tega in onega festivala ter te in one prireditve. Lahko bi rekli, da se je v poplavi festivalov tokrat pojavil še en festivalček, in sicer za najboljšo popevko mariborske Vesele jeseni. Vendar bi za razliko od številnih ostalih festivalov in prireditev za zadnjega, mariborskega, lahko trdili, da je bil uspešen.

Pravico do sodelovanja so imeli izključno mariborski avtorji. Na razpis je prispelo 32 popevk, med katerimi je komisija, v kateri so bili Vladimir Kobler, Srečko Grušovnik, Nena Hohnjec, France Forstnerič in Marijan Kramberger, izbrala dvanajst popevk za javno izvedbo. Za izbrane popevke lahko mirno rečemo, da jih dobra polovica kaj več kot prvo izvedbo ne bo doživela. Vredno pa bi bilo spregovoriti o drugi polovici in predvsem o nagrajenih popevkah. Strokovna žirija se je na prireditvi skorajda enotno strinjala, da zasluži prvo nagrado prireditelja Vesele jeseni popevka Njegove oči, ki jo je skomponiral Berti Rodošek, tekst pa je prispeval Vladimir Gajšek. Popevko odlikuje izredna melodičnost, originalna in razgibana melodija. Posebnost te

popevke v okviru celotne prireditve je bila v tem, da ima izredno enakopraven, če ne že nekoliko izstopajoči tekst. Vladimir Gajšek, ki smo ga doslej poznali kot avtorja pesmi v najmlajši generaciji slovenskih pesnikov, je tokrat dokazal svojo vrednost kot avtor teksta za popevko. Če bi ga ocenili po tem prvem koraku, bi mu lahko obetali še več uspeha in dosežkov na tem področju in to ne na stopnji »kovačnice«. Avtor drugo nagrajeno popevko je prav tako Berti Rodošek, tekst pa je napisal Slavko Jug. Popevka Vesele jeseni je zaslužila drugo nagrado kot najboljša vedra melodija prireditve. Tretjo nagrado je dobil komponist Srečko Satler za kompozicijo pod naslovom Pojdiva. Tekst za to kompozicijo je napisal Janez Mikuš. Prvi dve nagrajeni popevki je odlično zapela Lidija Kodrič, tretjenagrajeno pa Irena Kohont. Danes lahko Lidijo Kodrič smatramo kot najboljšo pevko Mariborčanko ne samo po uspehu na tej prireditvi, temveč tudi po ostalih (za popevke lahko rečemo trenutno popularnih) izvedbah.

Posebna žirija, ki je bila izbrana med Večerovimi naročniki, je izbrala za najboljšo popevko kompozicijo Jožeta Krežeta Portret ljubezni. To pesem je zapela predlanska zmagovalka na festivalu mladih popevkarjev v Kraljevu

Ervina Stelcl. To je popevka, ki poleg Rodoškove Njegove oči ne bo tako hitro odšla v pozabo, saj tudi to popevko odlikuje izredna melodičnost in razgibanost. Za navedene štiri popevke, katerim bi lahko pridali še dve, tri, moremo reči, da si bodo s svojo kakovostjo pridobile vstop med ožji izbor kvalitetnih slovenskih popevk.

Ob koncu še zanimivi izjavi zmagovalcev Bertija Rodoška in Lidije Kodrič.

Berti Rodošek: »Popevka Njegove oči je bila posebej napisana za Lidijo Kodrič, zato zmaga te popevke mogoče niti ni takšno presenečenje. Moti me nekaj drugega: za takšno prireditev bi morali imeti najmanj 3 mesece in ne tri tedne časa. Skoraj vsa dela, tudi aranžmaje smo pripravljali v zadnjem tednu. Kljub temu upam, da je bila prireditev obiskovalcem všeč in da je ustvarjena solidna podlaga za prireditev na prihodnji Vesele jeseni.

Lidija Kodrič: »Uspeh ni odvisen samo od pevcev temveč tudi od aranžmanja. Zdi se mi, da sem na tej prireditvi prvič pela popevko, ki je bila ljudem takoj všeč. Pevec ima tudi popolnoma drugačen občutek če poje pred domačo publiko in v tem je mnogokrat to, čemur pravimo skrivnost uspeha.«

S. Pukl

Pred delovnimi konferencami mladinskih aktivov na srednjih šolah

Učenje - prva naloga

V izredno razgibanem obdobju, v katerem se razvija vrsta specifično popolnoma novih pojavov in kvalitet, tudi mladina na srednjih šolah ne bo stala ob strani. Vsako-

Velika ovira za uspešnejše delo je tudi dvotirnost dela, ki ga še vedno lahko opazimo na mnogih naših šolah. Šolska skupnost in mladinska organizacija sta nasprotnika

Dogodki v gimnazijah v Banja Luki in v Beogradu so pokazali, da le odločni koraki rodijo uspehe.

Idejno vzgojno delo je že vrsto let osrednja točka dnevnih redov naših sestankov in konferenc. Rezultati so znani: ko se je pokazalo, da bodo prizadevanja rodila uspehe, so se naša pričakovanja sprevrgla v upor proti tovrstnim oblikam dela. Kje je vzrok? Mogoče je krivda prav v tem, da so nas dobesedno »pitall« z raznimi predavanji, sekcijami, krožki itd. Vsakemu bi morali prepustiti prosto izbiro in ne z obveznimi obiskovanji predavanj in krožkov vsiljevati izvenšolsko »vzgojo«. Danes lahko napako izpred let popravimo le s pravilnim pristopom in pravilnim izborom. Klubi OZN, marksistični krožki itd., niso preživele oblike kot mislijo nekateri mladinski funkcionarji, temveč oblike, ki nudijo vrsto novih mož-

nosti — le poiskati jih moramo — in to takšne, ki bodo za mladince zares privlačne in zanimive.

Kulturno zabavno življenje in športno udejstvovanje sta še vedno najpriljubljenejši obliki izvenšolskega udejstvovanja. Sicer prav pri teh naletimo na največje ovire zaradi materialnih težav, vendar kljub temu mladi pokažejo tukaj največji entuziazem. Živimo v obdobju ko ni važna kvantiteta temveč kvaliteta. Medtem ko so naši starejši bratje in sestre na svojih sestankih ponosno čitali poročila: Imeli smo toliko in toliko predstav, športnih srečanj itd., bo za nas važen uspeh in kvaliteta izvedenih del.

V naših šolskih centrih še vedno primanjkuje telovadišč in športnih objektov. Mogoče bomo tokrat razpravljali o delovni akciji (za katere mnogi mislijo, da so že preživele) za ureditev igrišča...

S. P.

letne delovne mladinske konference bodo tudi letos nekakšen pregled sil pred spopadom z najvažnejšo nalogo — učenjem. V že omenjenih spremenjenih pogojih bodo tudi mladinske konference dobile novo vsebino: ob dosedanjih (že rutinersko pripravljene) konferencah, na katerih smo poslušali poročila predsednika, tajnika, poročilo predsednikov krožkov in sekcij, nato pa smo zaprosili za nekaj besed ravnatelja šole ali pa še poslušali (navadno nekoliko daljše) »izvajanje« predstavnik občinskega komiteja, bomo prešli na obliko, ki bo dejansko delovni sestanek in ne koš v katerega smo zmetali kup poročil in predlogov samo zato, da bi odpadli zadnji dve uri pouka.

Dosedanja praksa je pokazala, da se mladinski aktiv na šolah ne vključuje najbolje v delo celotnega kolektiva, največkrat zaradi enostranske orientacije, premajhne doslednosti, slabo organiziranega vodstva, nerazvitih notranjih odnosov, ali pa tudi subjektivnih napak aktivistov.

(največkrat iz nepojasnjenih vzrokov), ki tekmujejo na nezdrav in škodljiv način. Le v odpravi teh napak in nasprotij je izhod in rešitev, da bo delo mladine steklo tako kot je potrebno.

Mladinska konferenca naj bo resnična tribuna, na kateri bomo odkrito spregovorili o napakah in uspehih v preteklem delovnem obdobju, kritično pa se bomo morali ozreti tudi na obdobje, ki je pred nami. Papirnati programi polni neizvedljivih akcij bodo za nas le breme. Zadali si bomo izvedljiv program v katerem bo dobila prvo mesto naša najvažnejša naloga — učenje.

Podatki, ki govore o zaskrbljujočem učnem uspehu na srednjih šolah morajo biti za nas poziv k boljšemu izpolnjevanju učnih uspehov. Imamo možnost, da z odkrito, kritično in dokumentirano besedo pokažemo na krivce za slab učni uspeh; lahko pokažemo tudi na posameznike. Če je naša kritika upravičena lahko z vso pravico samoupravljalca pokažemo na krivce med nami in v profesorskem zboru.

Neupravičene pritožbe in pripombe študentov

Pretekli torek je občinski odbor SZDL občine Maribor-Center sklical na pobudo študentov razgovor o študentski prehrani, ki so se ga med drugimi udeležili dr. Vladimir Bračič, predstojnik Združenja mariborskih visokošolskih zavodov, Boris Godina, predsednik Občinskega odbora SZDL Maribor Center, Danica Vogrinec, podpredsednica Občinske skupščine Maribor Center, Elica Dolenc, sekretarka Občinskega odbora SZDL ter predstavniki Zveze študentov in samopostrežne restavracije Center.

Pobudo za razgovor so dali študentje na javni tribuni Gospodarska reforma in študentje. Na tej tribuni so izrekli vrsto kritičnih pripomb na račun prehrane v samopostrežni restavraciji, češ, da se je po reformi poslabšala in ne ustreza potrebam mladega človeka niti po količini in kakovosti niti po ceni, ki jo študentje plačajo za obrok v tej restavraciji.

V letošnji pomladi se je kolektiv samopostrežne restavracije Center odločil, da bo

za študente in dijake kahal kosilo za katerega bodo plačali minimalni znesek. Nekoliko pozneje so se odločili, da bodo študentje lahko dobivali tako tudi zajtrk in večerjo. V začetku ni bilo večjih pripomb in pritožb, v preteklem mesecu, to je ob začetku študijskega leta, pa so bile pripombe vedno bolj pogoste. Študentje so pogostoma v dokaj neprimerni obliki očitali samopostrežni restavraciji, da dobiva subvencije in dodatna sredstva za prehrano študentov.

V resnici pa samopostrežna restavracija do sedaj ni dobila niti dinarja dodatnih sredstev za prehrano študentov, kljub temu, da plačajo le - ti minimalno ceno 300 dinarjev za kosilo s kruhom, medtem ko velja to kosilo po normalnih cenah samopostrežne restavracije 427 dinarjev. Odbor zveze študentov je namreč še naprej razdeljeval individualne subvencije za prehrano študentov in zbrani podatki govorijo o tem, da je v preteklem študijskem letu dobivalo 295 študentov povprečno mesečno subvencijo 5400 dinarjev.

Manjši del študentov dela v samopostrežni restavraciji ob servisni liniji izpade; teh se uslužbenke že vnaprej bojijo. Ti se pritožujejo že, če pri obroku ni večjega kosa mesa, češ da to zanje sploh ni kosilo.

Študentje so odgovorili, da je bilo v mesecu oktobru precej negotovanj na račun nekajkrat slabo pripravljene hrane. Zato so se dogovorili, da bo Zveza študentov imenovala tri študente, ki bodo s predstavniki samopostrežne restavracije v stalnih stikih, sodelovali bodo pri sestavi jedilnikov in opozarjali vodstvo restavracije na pomanjkljivosti in napake, ki se bodo pojavljale. Poleg tega se bodo v okviru študentske organizacije pogovorili, kaj bodo storili s posamezniki, ki stalno »neregajo« in na nesramen način napadajo uslužbenke restavracije. Na razgovoru so bili vsi enotni, da je potrebno te študente najprej opozoriti naj imajo drugačen odnos, če pa ne bo nič zaleglo, pa bodo strožje postopali.

J. M.

MATURANTOM

Kaj bomo študirali

Več tisoč maturantov in absolventov srednjih šol bo letos stalo na razpotju z znanim vprašanjem na ustrnicah: KAM?

Vprašanje, ki so si ga postavili že desetisoči, je letos vaše in prav vam je namenjena naša rubrika. V njej vas bomo podrobno seznanili na katerih višjih šolah lahko študirate v Mariboru, v tej rubriki boste lahko izvedeli tudi o načinu študija, pogojih, skratka o vsem, kar zanima bodočega študenta.

PRED ODLOČITVIJO

Večina med vami je gotovo že trdno odločena, kakšen študij boste izbrali, nekaj pa je gotovo taktič, ki omahujejo med tem in onim študijem. Odločitev za študij je in mora biti samostojna, vendar vemo predlagamo obisk pri poklicnem svetovalcu. Nekatere srednje šole pa že tako imajo v svojem profesorskem kadru sociologa ali pa psihologa, ki vam ne bo odrekel strokovnega nasveta. Vendar nasvet še ni vse. Za določene poklice so potrebne posebne preizkušnje, katerih rezultat je dokaj resničen odraz sposobnosti kandidata. Večinoma šole, za katere je potrebna takšna preizkušnja, same to predpišejo kot pogoj za vpis, vendar svetujemo takšno preizkušnjo za vse poklice.

IN SE...

Ko se boste za vrsto študija že odločili, bo pred vami koš, na videz nerešljivih vprašanj. Zal med te še vedno uvrščamo materialne pogoje, ki za mnoge študente niso nič kaj rožnati. Sledilo bo iskanje stanovanj, prvi stik z dosedaj nepozanim mestom itd. K sreči bodo za večino ti problemi le prehodnega značaja. Že dalj časa je študentom omogočeno dobiti kredite, subvencije, razen tega pa napovedujejo da se bo položaj glede stipendiranja ponovno izboljšal. S pomočjo starejših kolegov boste spoznali mesto, študentska shajališča, menze itd. Oba visokošolska centra v Sloveniji Ljubljana in Maribor imata študentske domove v katerih je za dobre študente vedno dovolj prostora. Odgovorni pa obljublajo, da se bodo sedanjim študentskim domovom pridružili še novi.

VIŠJE SOLE V MARIBORU

Višja ekonomsko komercialna šola
Višja tehnična šola
Višja pravna šola
Višja agronomsko šola
Višja stomatološka šola
Pedagoška akademija
Vse te šole vam bomo predstavljali v naši rubriki iz številke v številko. V eni zadnjih številki pa vam bomo tudi predstavili višje šole in fakultete v Ljubljani.

Obveščamo vse študente, da bomo vpisovali nove člane Zadruga od 1. novembra 1965 naprej.

Prijave za vpis lahko dvignete, če predložite potrdilo o šolanju, na sedežu Zadruga, Maistrova 5/II, vsak dan od 10. do 12. ure.

ZADRUGA ŠTUDENTOV IN DIJAKOV
Maribor, Maistrova 5/II

Š T U D E N T J E

Dober za sluzek vam nudj pri prodaji publikacij Zavod za unapredjenje produktivnosti rada. Zainteresirani študentje naj se pismeno ali osebno oglase pri Zavodu z naslednjimi podatki: na kateri višji šoli so vpisani, na katerem področju SFRJ bi delali, točen naslov stanovanja in študija. Po prejemu teh podatkov vam bo Zavod takoj poslal popis in cenik svojih publikacij, navodila za delo in pogodbo s pogoji sodelovanja in honoriranja.

Pišite na naslov: Zavod za produktivnost, Zagreb, Trg žrtava fašizma br. 4.

Letošnji bruci

Na najstarejši višji šoli v Mariboru — VEKS — smo povlekli za rokav Jožeta ČUJEŠA, študenta transportnega oddelka in že smo imeli prijetelega sogovornika.

»Prvi dan predavanja, pa med drugim že tri ure knjigovodstva, popoldne pa še predvojaška vzgoja,« je potarnal, ko smo ga vprašali po prvih vtisih. »Danes so predavalnice še polne, druge dneve verjetno ne bo tako, če kaj velja beseda starih bajt. Od njih sem namreč že dobil nekaj nasvetov pa tudi ustrahovati so me hoteli.«

Kljub temu, da je Jože šele bruc, že marsikaj ve o stroki, za katero se je odločil. Pravi, da je notranji transport pri nas še zelo slabo razvit. »Nujno bi bilo pospešiti razvoj te dejavnosti, ne pa, da bodo transportni oddelki na naši šoli celo ukinili — tako se vsaj sliši. Mislim, da je to malo gospodarskih organizacij oziroma nekaterih ljudi v njih, ki se bojijo za svoja mesta, saj je sedanja struktura kadrov neustrezna. Zanimivo je, da jo prav pri notranjem transportu pri nas največ notranjih rezerv.«

Jože Čuješ

Ko je beseda prišla na »notranje rezerve«, je pogovor prešel na gospodarsko reformo.

»Kaj pa reforma in študij, je bilo naše vprašanje.«

»Kolikar mi je znano, se je odstotek štipendij v zadnjem času zmanjšal, kljub temu da je znana slaba struktura strokovnjakov v gospodarskih organizacijah. Na vsak način reforma tako dolgo ne bo uspela, dokler se ne bo spremenila mentaliteta ljudi.«

Več nam Jože ni uspel povedati. Opravičil se je, češ, da mora v vrtec po sina.

Daniju Klinetu, novincu na Višji pravni šoli so v razgovoru sekundirali njegovi prijatelji, kar se vidi tudi iz odgovorov.

V beležnico smo na vprašanje, zakaj se je odločil prav za pravo, zapisali naslednji odgovor:

»Moj idol je bil neki odvetnik v romanih, vedno je bil

namreč nezmotljiv in tako sem si že od nekdaj želel biti pravnik. Nestrpnno pričakujem vsako predavanje, saj že naslovi obetajo zanimivo snov.«

Dani je še povedal, da se študija ne boji, saj je poln na-

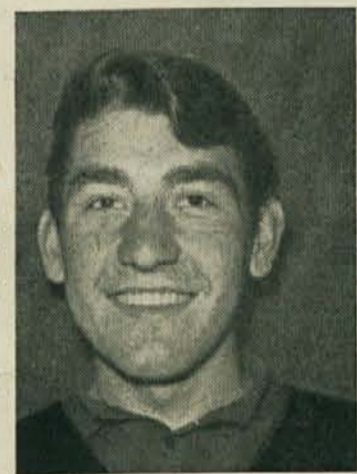
Dani Kline

svetov, ki mu jih je dal starejši brat — že izkušen študent; brat mu ne daje samo nasvetov ampak tudi lep vzgled. Na sploh pa jemlje študij zelo resno in pravi, da bo sproti študiral predavano snov. Izpitov se ne boji, saj je ne dolgo tega uspešno naredil šoferski izpit . . .

»In še o gospodarski reformi zapiši kaj. Tudi nas mlade je precej prizadela. Zepnina je ostala enaka, cene pa so se zvišale. Seveda sem moral poiskati notranje rezerve: odslej hodim v kino brez dekleta . . .«

Branko Fink se je letos vpisal v prvi letnik Višje agronomske šole, sadjarsko vinogradniški oddelki, saj je končal srednjo kmetijsko šolo v Mariboru.

Pravi, da je za sedaj še brez štipendije, vendar upa, da jo bo dobil pri mariborskem Agrokombinatu, kljub temu, da je razpis že mimo.

Branko Fink

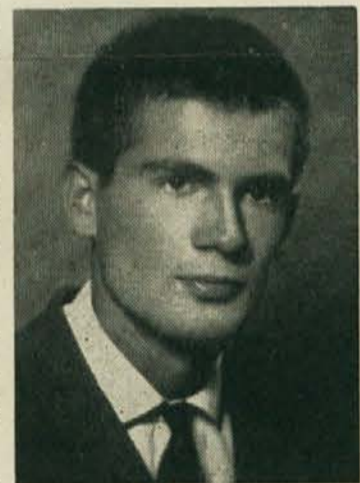
Ko smo se pogovarjali o študiju in denarju, je pogovor kaj hitro prešel v mikavne vode gospodarske reforme.

»Doslej smo se premalo ukvarjali s kmetijstvom in preveč z investicijami v industrijo, poleg tega reforma odvrta strokovnjake od kmetijstva, kjer so osebni dohodki nižji kot v industriji.«

»Mislim, da mi študij ne bo delal težav, saj imam dobro podlago že iz srednje šole. Pregledal sem nekatera skriptna in ugotovil, da sem se z večino snovi v osnovi seznanil že v srednji šoli.«

»Tako mi bo ostalo nekaj prostega časa, ki ga bom izkoristil za košarko. Igram za MTT, ki sedaj tekmuje v drugi slovenski ligi. Zal mi je, da letos ne bomo mogli v višji tekmovalni razred, saj smo nesrečno izgubili tekmo s Celjem.«

Na Višji stomatološki šoli smo se pogovarjali z Zaimom Jahićem in Safetom Kučevićem, ki sta prešla skoraj vso Jugoslavijo, da sta prišla v Maribor. Doma sta namreč iz Sijemice v Sandžaku.

Zaim Jahić

»Slišala sva, da je Maribor lepo mesto in Slovenija je nasploh privlačna dežela. Imela sva srečo pri sprejemnem izpitu in sedaj sva tukaj. Slovenska narava nama ugaja in tudi sicer je vse drugače kot pri nas, kjer živimo precej izolirano.«

»Že v začetku pa sva imela težave. Nimava namreč štipendije in sva vložila prošnji za študentski kredit, upava, da ga bova dobila. Na srečo sva dobila stanovanje v študentskem domu. Težave nama povzroča tudi slovenščina, vendar misli, da se jo bova hitro naučila. Povedati morava, da so naju lepo sprejeli in da nama grede povsod na roko.«

Ob koncu sta še povedala, da bi se želela udeleževati v študentski organizaciji. Oba

sta poprej delala v mladinski organizaciji, Safet pa je bil

Safet Kučević

štiri leta predsednik mladinske organizacije na zobni tehnični šoli v Sarajevu.

Otilija Mikluš se je po končani osemletki želela vpisati na gimnazijo in pozneje na igralsko akademijo, vendar se starši niso s tem strinjali. Vpisala se je na Srednjo tehnično gradbeno šolo in prav zaradi tega je sedaj bruculja na Višji tehniški šoli, gradbeni oddelku.

»Nekateri ljudje pravijo, da živi tehnična inteligenca daleč od kulture«, smo jo podrezali.

»To pa ni res, vsaj ne pri večini. Ze dolga leta sem navdušena obiskovalka mariborske gledališke hiše in tudi letos ne bo predstave, ki je ne bom videla. Sicer pa obiskujem tudi koncerte, pa kino. Mislim, da sploh ni pomembno za privrženost h kulturi, kakšen poklic ima človek, saj obstojajo tudi učitelji, ki ne hodijo v gledališče ali na koncerte.«

Otilija je še povedala, da ima najraje opere (obožuje Verdija), prijajo ji Brechtove

drame, proti operetam nima nič, poleg tega pa igra pri Braniku košarko.

Sedaj bi moral biti na vrsti pogovor z bruculjo Pedagoške akademije, vendar kot vidite, ga ni.

Ker smo doslej intervjuvali kar štiri moške, je bila na Pedagoški akademiji na vrsti študentka. Ko smo oklevali med posameznimi skupinami, smo se odločili za študentko slovenščine, saj bi morale le-te najbolje sukati jezik.

Nagovorili smo polno predavalnico (na urniku je bila slovenščina) in prosili za pogovor kakšno resno in bistro bruculjo. Ker odziva ni bilo, smo prošnjo ponovili še pri nekaterih posameznikih, vendar brez uspeha. Znano je sicer, da učitelji sami izprašujejo, vendar so vloge včasih

Otilija Mikluš

zamenjane, denimo pri izpitih; če bodo tudi takrat molčale, ne bo prijetno.

Razgovore pripravil

BRANKO MAKSIMOVIC

so kot vsi prejšnji

DELITEV DOHODKA - DILEMA ALI NE

(Nadaljevanje s 3. str.)
splošne družbene storilnosti, opirajoč se pri tem le na lastne uspehe in želje. Preferenciranje življenskega standarda zmanjšuje potencial gospodarske rasti, forsirana kapitalna nalaganja pa povzročajo strukturne težave in težave v realizaciji družbenega produkta. Iz tega lahko sklepamo, da sta oba kriterija enakovredna le da je treba najti ustrezno medsebojno kombinacijo.

Odgovor na tretje vprašanje, kaj je možno uveljaviti, pa je pravzaprav natežji. Po mojem mnenju bi najbolj ustrezal določen minimalni osebni dohodek, ki bi temeljil na povprečni družbeni storilnosti in zagotavljal ustrezen življenski standard. Takšna ekonomska kategorija bi jasno opredeljevala položaj proizvajalca-človeka v družbenem gospodarstvu, hkrati pa tudi omogočala nesporno ugotavljanje družbenega položaja gospodarske celice na podlagi rentabilnostnega računa. Celicam, ki bi s takim računom izkazovale pasivo in bile za družbo zanimive, bi lahko pomagali, ostale pa postopoma preusmerili ali pa odpravili. Selektivnost bi po-

stala veljavna tudi v gospodarskih celicah pri vrednotenju individualnih proizvajalcev, ki bi za določen dohodek morali vložiti ekvivalentno delo, ne pa, kakor je možno sedaj, da za vloženo delo prejemo neekvivalenten dohodek. Kdor seveda postavljenih normativov ne bi izpolnjeval, bi prav tako odpadel, ali pa bi se moral preusmeriti. Boljši in sposobnejši bi torej prišli na ustrezna delovna mesta.

Marsikdo bo pripomnil, da vsebujejo te misli klico mezdne miselnosti in sistema, in tega niti ne negiram, če razume z mezdo isto, kakor jaz, namreč zagotovljeni minimalni dohodek kot bazo rentabilnostne kalkulacije. Ostale elemente mezde, kakor izkoriščanje delavca in prisvajanje preseženega proizvoda, ki so značilni za kapitalizem, pa tako eliminirata družbena lastnina in samoupravljanje. Tudi možnost za dodatno stimulacijo proizvajalcev bi bila podana v delitvi dohodka, ki bi rezultiral iz iztržka in cene proizvodnje. Slednja bi omogočila tudi realne kalkulacije in konstantne tržne pogoje.

NENAVADNO

Pred nedavnim sta se vrnila s potovanja po Srednji Evropi brata Toplišek iz Brežic. Potovanje je bilo zanimivo predvsem zaradi tega, ker sta potovala na zares nevskadnji način. Na pot po srednjeevropskih rekah sta se podala namreč s kajakom, specialnim izdelkom tovarne Elan.

študentsko

Kaj nam je povedal po prihodu v Maribor študent VEKS 23-letni Maks Toplišek, ki je bil tudi kapitan čolna?
»Na potovanje sva z bratom Janezom krenila 22. junija iz Brežic. V Benetke, kjer je bil najin cilj, pa sva prispela dva meseca in 4 dni kasneje. To je bilo zares nenavadno potovanje, polno pustolovščin in strahu. S seboj sva imela kar 100 kg prtljage, tako da sva se sprva bala, da se bo čoln potopil. Že na začetku sva imela nekaj neveselosti, saj nama je kamero že po odhodu razneslo, tako da sva lahko slikala samo s fotoaparatom. Pri Sisku sva prvič nasedla in nato še enkrat na reki Pad v Italiji. Ker je bila Donava zaprta za ves promet, sva morala potovanje nadaljevati po železniških tirih v Madžarski in Čehoslovaški. Sele na Dunaju sva se zopet spoprijela z valovi modre reke. Toda tok reke je bil

premočan za najine moči, zato sva morala ponovno na vlak. V Zahodni Nemčiji sva skoraj utonila v naraslem Neckarju, čeprav je bil kakaj obložen z gumijem. Najzanimivejše pa je bilo potovanje po francoskih kanalih, ki so bili prepredeni s številnimi zapornicami, kar 300 jih je bilo.

V Italijo sva prišla brez lire v žepu in samo golemu naključju se imava zahvaliti, da sva ostala živa. Prijatelji so priskočili na pomoč z denarjem. Vožnja po Padu je bila enolična in povsem drugačna kot sva si jo predstavljala. 40 km pred Jadranskim morjem sva, kot je tisk že obširno poročal, prišla v območje hudega viharja. Na srečo je priplula po Padu navzdol 2500 tonska ladja San Remo, ki naju je pripeljala do Benek.

Sele ko sva prišla domov, sva se zavedla, kako veliki kos Evrope sva obredla. Obleka je kot cunja visela z

potovanje

naju, čoln pa je bil tudi potreben generalnega popravila. Janez je shujšal za 5 kg, jaz pa kar 15. Po vodi bova še potovala, vendar s čolnom na vesla nikoli več.« je zaključil svoje pripovedovanje Maks.

J. U.

Telesna vzgoja na višjih šolah v Mariboru

Težnja po študentskem športnem društvu

Se eno šolsko leto je za nami. Leto, v katerem so prvič na višjih šolah v Mariboru vnesli v učni načrt predmet telesne vzgoje. Potrebe po telesni vzgoji so se pričele javljati že leta 1963, vendar takrat ni bilo resnega pobudnika za to dejanje. Slednje so se le opogumili. Pričelo se je namreč že lansko leto novembra, ko so na seji Združenja visokošolskih zavodov sklenili, da bodo v letu 1964/65 imeli študentje obvezno telovadbo, ki pa za enkrat še ne bo ocenjena. Ta načrt so uresničili edino na VEKS, ki se je pogumno lotila precej težke naloge. Na drugih višjih šolah so takrat kljub zanimanju študentov za telesno vzgojo ostali le pri besedah.

IN KAKŠNI SO REZULTATI TEGA EKSPERIMENTIRANJA?

Za telovadbo je bilo med »ekonomisti« veliko zanimanje. Seveda je bilo tudi nekaj takih, ki že od mladih nog ne marajo telovadbe, vendar je bila večina študentov za. Višja ekonomsko-komercialna šola je za ta predmet na-

majo za telesno kulturo že od mladih nog pa so menili drugače. Vadbe so postale nezanimive predvsem zaradi tega, ker so jih kvarili s svojim neznanjem in neprizadevnostjo tisti, ki so videli v telesni vzgoji samo nekoroščno zapravljane časa.

Kot smo izvedeli iz razgovora s sekretarjem mariborskega Odbora zveze

škega društva na raznih tekmovanjih doma in v tujini. Tako delajo tudi na drugih višjih šolah v socialističnih državah in bi se tudi pri nas gotovo obneslo.

Mimo študentskega društva pripravljajo Odbor zveze študentov ligaška tekmovanja med višjimi šolami v Mariboru, za katera je med študenti največ zanimanja. VEKS pripravlja meseca novembra ekonomijado, na kateri bi se razen tekmovanja na športnem področju, pogovarjali tudi o izboljšanju telesne vzgoje in o samem načinu dela športnikov-študentov na višjih šolah. Višja tehniška šola ima tesne stike s podobno ustanovo v Prištini. Bodoči inženirji se že vestno pripravljajo za povratno srečanje na športnem in kulturnem področju, ki bo prav tako meseca novembra v Prištini.

POSNETEK: DANILO SKOFIC

stavila posebnega predavatelja, na voljo je dobila kar 2 telovadnici, eno v Srednji kmetijski šoli, eno pa v osnovni šoli Staneta Rozmana, in stvar je bila rešena.

Spčetka so na treninge namiznega tenisa, odbojke, košarke, malega nogometa, atletike, rokometu in smučanja hodili redno vsi študentje prvega letnika. Cimbolj pa se je bližalo polje, tem manj je bilo študentov na treningih. Zakaj? Kot so nam sami pripovedovali, so postajali treningi nezanimivi, preskromni po svoji izbiri, skratka dolgočasni. Tako pripovedujejo le nekateri. Tisti pa, ki se zani-

študentov Emilom Kovšetom, se bo letos stvar zasukala malo drugače. Vprašanje telesne vzgoje na višjih šolah bodo v dobru meri prenesli izključno na Odbor zveze študentov, ki naj bi v bodoče dajal potrebne smernice. Tako pri odboru menijo, da bi bila rešitev telesne vzgoje še najboljša, če bi ustanovili nekakšno študentsko športno društvo, v katerem bi bili včlanjeni vsi študenti, ki študirajo v Mariboru. Profesor, ki bi poučeval telesno vzgojo na višji šoli (kolikor bo ta v učnem načrtu posamezne šole), naj bi iz vrst gojencev izbral najboljše, ki bi nato zastopali barve študentov

Te in podobne priprave zgornje kažejo, da je zanimanje med mariborskimi višješolci za telesno vzgojo. Najti je treba samo najboljšo pot, kako bi vključili čim večje število študentov, da bi se vsaj 2 krat tedensko po napornem študiju sprostil, bodisi v telovadnici na orodjih ali pa v mnogih igrah z žogo. Na višjih šolah, kjer so do sedaj gojili telesno vzgojo, je bilo statistično ugotovljeno, da se je učni uspeh dvignil kar za 20 %. Zato naj velja načelo, zdrav duh v zdravem telesu, tudi za študente višjih šol v Mariboru!

Janez Učič

PETER BALOH

Birokracija

Birokrati so svečeniki kulta o nezmožljivosti vsega, kar nas obdaja. Vsak birokrat je hkrati bog in konj, ki mu na plečih sedi drugi, višji bog.

Birokracija se je že začela po izgonu Adama in Eve iz raja. Naša praoč in pramati sta ostala sama, brez boga. Proglasila sta se za boga. (Od tod izvira tudi izrek: Vsaka oblast je dana od boga). Njunji otroci so bili obenem njuni podložniki, ravno tako otroci otroci itd. In tako se je rodila birokracija, ali vlada malih zamorjenih ljudi.

Birokrat je vse obenem: pravica, tožilec, zagovornik in sodnik.

Nekdo je nekoč imel opravka s tako pravico: sodnik za prekrške mu je poslal odločbo o prekršku. Potem je šel k sodniku, kajti birokracija zmeraj dopušča pritožbo. Sodnik je pomagal sestaviti ugovor zoper svojo odločbo in čez pol leta rešil ta primer.

Zdaj vem, zakaj razne akte rešujejo toliko časa: zaradi objektivnosti. Omenjeni sodnik je ugovor zoper samega sebe spravil v arhiv za toliko časa, da je že pozabil na ves primer. Potem je zadevo lahko nepristransko rešil: pobil je svoj ugovor in podpisal novo odločbo. Zoper to odločbo se je lahko obtoženi že pritožil na višji forum, čeprav pritožbe še zmeraj ni bilo potrebno kolkovati. Moral jo je samo izročiti istemu sodniku, ki jo bo menda posredoval višjemu forumu. Tako smo spoznali ustroj sodstva ali birokracije, kakor hočete. Ta princip me spominja na igranje kart s samim seboj.

Oglejmo si lik povprečnega birokrata:

Ta je, kot mnogokaj pri nas, križanec starega z novim. Od predvojnega »činovnika« so mu ostali morda narokavniki. Birokrat ni preveč izobražen, zato je zvest. Njegova pred-

vojna in medvojna dejavnost sta nejasni. Toda ker birokrat lahko ustvari nekaj, česar ni, in zanika vse, kar je bilo, si po potrebi izmisli tudi slavno preteklost. Povprečni birokrat si slavno preteklostjo so po navadi majski tizizani. Če pa niti to niso, so se brez dvoma takoj po vojni vključili v socialistično graditev. To so bili najbolj vneti terenski delavci, poverjeniki vseh organizacij, od AFŽ do OF. Njihovo delo v tistih časih, ko smo še kupovali na karte, je bilo diskuriranje. Tako so si s komolci in z jezikom pridobili mesto referenta na tej in tej občini ali drugod. Postali so plemstvo posebne sorte: njihovi grbi so koleki, trdnjave pa gore formularjev in nerešenih aktov. To so muzejske lutke, ki bijejo živčno vojno z vsem ostalim svetom. Človek, kdo ti bo verjel, da res živiš, če ti birokrat ne bo izdal potrdila, da si bil v resnici rojen?

AFORIZMI SO PATENTIRANE MISLI.

KDOR IMA PREMALO DUHOVITIH DOMISLIC, ZABELEŽI VSAKO.

KOLIKOR LJUDI ZANICUJEŠ, TOLIKO SE JIH BOJIS.

MNOGI SO PREVEČ NAVDUŠENI VERNIKI SAMEGA SEBE.

AFORIZMI

NAJBOLJ RAZSIRJENA RELIGIJA PRI NAS JE KULT ŽELODCA.

NEKATERE ŽENSKÉ IMAJO MESIJANSKI KOMPLEKS — VSE VZAMEJO NASE.

NESLAVNO SEDANJOST OBLACIMO V SLAVNO PRETEKLOST.

SOVINIZEM VELIKIH NARODOV IMENUJEMO TEZNJO PO INTEGRACIJI.

ŽENSKÉ MERIJO SRECO S CENTIMETRI.

Peter Baloh

KOLEGI, KOLEGICE! GLEDALISKI ABONMA LAHKO NAROCITE PRI PREDSEDNIKU KULTURNE KOMISIJE NA VASI SOLI.

Repertoar SNG Maribor za sezono 1965/66 bo predvidoma sestavljen iz osmih dramskih in šestih opernih premier. Izbrali bodo med sledečimi deli:

Drama:
Miller: Lov na čarovnice
Molière: Tartuffe
Werich — Nestroy: Teta iz Amerike
Švare: Goli kralj
Grum: Dogodek v mestu Gogli
Matković: Ranjena ptica
Danek: Poroka ženitnega goljufa
Vercors: Zoo ali človekoljubni morilec
Feller: Sesta žena
J. C. Holm: Trije na konju
Opera:
Smetana: Prodana nevesta
Puccini: Tosca
Lhotka: Vrag na vasi
Puccini: Manon Lescaut
Masenet: Don Kihot
Mozart: Beg iz Seraja
Verdi: Traviata
Kozina: Ekvinokcij
Prokofjev: Zaroka v samostanu